

[Experimentální univerzita pro prarodiče a vnoučata v Městské knihovně Litomyšl](#) [1]

Autor:

- [PEKNÍKOVÁ, Iva](#) [2]

Číslo:

- [2020, ročník 29, číslo 3/4](#) [3]

Rubrika:

- [Kolektivní členové informují](#) [4]

Klíčová slova:

- [děti](#) [5], [Městská knihovna Litomyšl](#) [6], [senioři](#) [7], [vzdělávání v knihovnách](#) [8]

Region:

- [08 Východočeský region](#) [9]

V roce 2012 nám na Litomyšlské univerzitě třetího věku v rámci tématu Senior a jeho svět přednášela ing. Dana Steinová. Její vystoupení mělo název „Psychická, fyzická a sociální stimulace v životě seniorské populace“ a inspirovalo nás nejen k založení univerzitních klubů, ale hlavně k myšlence zkusit zorganizovat experimentální univerzitu pro prarodiče a vnoučata. Ta se poprvé uskutečnila v roce 2015.

Byl to nádherný projekt, který pozitivně zasáhl a stále zasahuje všechny zúčastněné – dětské a seniorské studenty i lektory. Spolupracovala na něm Litomyšlská univerzita třetího věku, dětské oddělení [Městské knihovny Litomyšl](#) [10] a odborný garant, který se měnil podle tématu kurzu.

Uskutečnily se čtyři ročníky. V tomto projektu byl kladen důraz na společný prožitek a vzájemnou spolupráci v rodinných týmech – prarodič a jedno nebo dvě vnoučata (děti od šesti let). Naším heslem bylo: „Učení není mučení, ale může to být i velká zábava.“ Samozřejmostí byla práce s knihou a dalšími dostupnými zdroji, a to jak v knihovně, tak ve spolupracujících organizacích.

Každý ročník se skládal z teoretické a praktické části, exkurze, výletu a také dobrodružné hry. Všichni dospělí i dětské účastníci měli založenou vlastní složku, kde byl rozpis jednotlivých setkání a soupis vhodné literatury k tématu z fondu knihovny. Postupně si tam zakládali veškeré písemné materiály k teoretické části, dále testy, kvízy a vše další, co souviselo s daným tématem. Kromě složky měl každý také vlastní index, kam dostával razítka za splněné úkoly.

Garant vždy připravoval odbornou část vztahující se k tématu, knihovna testy, kvízy, hry, exkurze a výlety. Setkání se vždy odehrávala v sobotu, aby dětem nezasahovala do výuky a kroužků.

První ročník se věnoval archeologii a historii Litomyšle, spolupracovali jsme s [Regionálním muzeem v Litomyšli](#) [11], s archeoložkou Janou Němcovou a dobrovolníky, studenty archeologie Terezkou Žďárovou a Honzou Marečkem. Program jsme nazvali **Archeologie s příběhem**. Naši studenti se v teoretické i praktické části dozvěděli, co všechno obnáší práce archeologa v terénu, v archeologické laboratoři i v kanceláři při psaní protokolu. Vyzkoušeli si, že archeolog opravdu

pracuje za každého počasí (v den, kdy jsme dělali archeologický výzkum v terénu, přšelo a celé dopoledne jsme kopali a zkoumali v pláštěnkách). Celý program byl zarámován příběhem dvou dětí – Haštala a Jenovéfy, které se ztratily v čase, a my jsme pátrali potom, odkud jsou, do jaké doby patří a co zažily (žily v 15. století v Litomyšli a jejich příběh byl inspirován skutečnými událostmi té doby; nechyběl ani pohádkový nádech a láska). Výuka se odehrávala v prostorách knihovny (na ještě nezrekonstruovaném knihovním dvorku, kde jsme vytvořili archeologické naleziště) a v archeologické laboratoři regionálního muzea. Atmosféru asi nejlépe vystihují slova paní Marie Novotné, jedné ze zúčastněných babiček, při pohledu na banánovou krabici s našimi „nálezy“ uloženou v muzejním depozitáři: „...to se ani věřit nechce, že se vše vešlo do jedné banánové krabice. Ale je toho tam mnohem víc, co není vidět, co víme jen my, co jsme to zažili. Díky za práci vás všech, co jste se projektu věnovali a my si to mohli s vnoučaty náležitě vychutnat.“

[12]

[13]

[14]
Archeologie s příběhem

Tématem druhého ročníku byla historie a restaurování knihy – měl název **Dobrodružství s knížkou**. Tentokrát jsme spolupracovali s Univerzitou Pardubice, konkrétně s [Ateliérem restaurování papíru, knižní vazby a dokumentů](#) [15] na Fakultě restaurování. Našimi průvodci byli úžasní pánové a skvělí pedagogové Mgr. Rado Slovik a MgA. Ivan Kopáček a dobrovolnice studentky Martina Zychová a Lucia Ulbríková. Společně jsme se vydali do kouzelného světa starých knih a velkého dobrodružství výroby vlastní knihy. Jak z uvedeného vyplývá, opět jsme spojovali teoretickou a praktickou část. Dozvěděli jsme se mnohé z historie knihy, jak kniha vzniká po fyzické i obsahové stránce, jak s knihami zacházet, jak je ukládat. Každý zjistil, jaká je to dřina ručně vyrobit knihu o sto listech s tvrdou vazbou. A co na tom účastníky nejvíc bavilo, co se jim líbilo, co je zajímalo? Dejme slovo desetileté Nele: „...mě nejvíc bavilo, když nám Rado ukazoval ty hodně staré knihy, s krásným kovááním a kůží, že jsme si na ně mohli i sáhnout.“ Tento ročník se celý odehrával na univerzitní půdě – na Fakultě restaurování Univerzity Pardubice.

[16]

[17]

[18]
Dobrodružství s knížkou

Třetí ročník se zabýval tradičními textilními řemesly regionu a jejich historií; nazvali jsme ho **S nitkou po Trstěnické stezce**. Spolupracovali jsme opět s regionálním muzeem, s muzejní pedagožkou a produkční Renatou Kmoškovou a s dobrovolníky – studenty Adamem Šrámkem a Jakubem Dubjákem. Začali jsme u tradičních textilních surovin, vyzkoušeli jsme si předení a předtkalcovské techniky, v muzejní dílně jsme si prohlédli originální předměty a pak pracovali na jejich replikách. Vrcholem byla tvorba vlastního modrotisku, čemuž předcházela exkurze do modrotiskové dílny manželů Danzingerových v Olešnici. První lekce se uskutečnily v knihovně, pak jsme se přesunuli do muzea a pracovali v muzejní dílně.

[19]

[20]

S nitkou po Trstenické stezce

Čtvrtý ročník se celý odehrával v režii knihovny a byl zaměřen na trénink paměti a kognitivních funkcí. Měl název **Po stopách paměti se Sherlockem Holmesem**. Celým ročníkem se vinula detektivní záhada „nenadálého úmrtí“ na knihovním dvorku. Náš starý dobrý Haštal z prvního ročníku byl přeměněn na současného kluka Sivestra Tichošlápka, který vypadl z okna dětského oddělení naší knihovny, a my pátrali potom, co se stalo. Na tomto detektivním případě se zapotili nejen slečny Holmesová a Watsonová (sestry slavných literárních detektivů) a jejich pomocníci (naši mladí i starší studenti), ale hlavně knihovnice, které celý program vymyslely. Ač jsme se snažili celý příběh promyslet až do posledního detailu, všímavost našich studentů byla téměř nekonečná. Například jsme byly pokárány, že jsme řádně neresuscitovaly. Jeden z chlapců měl tatínka záchranáře a do posledního detailu věděl, co se musí udělat, pokud najdete osobu bez známek života. Vneslo to další moment, kdy děti samy doplňovaly výuku.

[21]

[22]

[23]
Se Sherlockem Holmesem po stopách paměti

V rámci řešení našeho případu jsme se naučili, proč je důležitá pozornost, jak používat různé paměťové mnemotechniky (příběh, metoda loci, paměťové háčky atd.), jak pracovat s myšlenkovou mapou, jak tvořit šifry. Součástí byla úniková hra Útěk ze zamčeného pokoje, také jeden den s kriminalistou, naším dobrovolníkem z řad Policie ČR Jindrou Janatou, a mnohé další aktivity. Na konci tohoto ročníku přišla obvyklá otázka, co bude příště.

Bohužel příště prozatím nenastalo, protože od 1. července 2019 pracuji v naší knihovně na pozici ředitelky a na program podobného rozsahu mi v tuto chvíli nezůstávají síly. Přesto se svou oblíbenou mezigenerační skupinou pracuji dál, i když už ne tak systematicky. V rámci kurzů trénování paměti pro seniory máme prázdninové lekce pro prarodiče a vnoučata a alespoň jednou ročně pořádáme společný výlet s dobrodružnou hrou po stopách osobností našeho regionu. V roce 2019 to byla Cesta za panem malířem (šlo o Maxe Švabinského a Kozlov). V roce 2020 jsme se vypravili do Brandýsa nad Orlicí na Putování za Janem Amosem.

Na závěr nabízím pár rad, pokud byste se chtěli pustit do něčeho podobného:

- Přemýšlejte o tématu - musí zaujmout děti i dospělé, výborné je vycházet z regionu.
- Pokud je třeba, najděte si partnera z daného oboru, bude to obohacující pro vás i účastníky.
-

Nebojte se hry, baví děti i dospělé a hodně se při ní naučí.

- Počítejte s tím, že příprava i realizace je časově náročná a úvazek na to nestačí; bude v tom i hodně vašeho volného času (dobré je, že „do party“ můžete přibrat i vlastní děti).
- Pokud se budete chtít na cokoli zeptat, neváhejte napsat.

Fotografie pocházejí z archivu Městské knihovny Litomyšl.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34/experimentalni-univerzita-pro-prarodice>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34/experimentalni-univerzita-pro-prarodice>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/peknikova-iva>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2020-rocnik-29-cislo-34>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/kolektivni-clenove-informuji>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/deti>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/mestska-knihovna-litomysl>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/seniori>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/vzdelavani-v-knihovnach>
- [9] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/regiony/08-vychodocesky-region>
- [10] <https://knihovna.litomysl.cz/>
- [11] <http://www.rml.cz/>
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova1.jpg>
- [13] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova2.jpg>
- [14] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova3.jpg>
- [15] <https://fr.upce.cz/fr/arpkvd.html>
- [16] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova4.jpg>
- [17] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova5.jpg>
- [18] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova6.jpg>
- [19] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova10.jpg>
- [20] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova11.jpg>
- [21] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova7.jpg>
- [22] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova8.jpg>
- [23] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/772/peknikova9.jpg>